Nytt om gammelt

Oktober 2026 - Nr. 3 /26 FÅBERG OG LILLEHAMMER HISTORIELAG

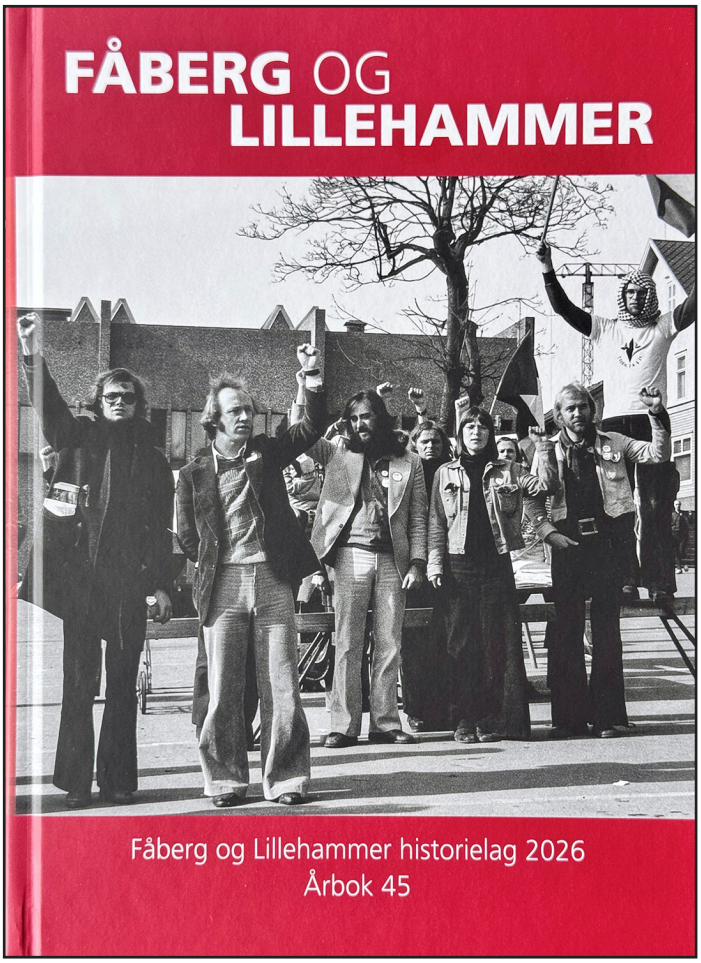

Årboklansering

Årbok nr 45 blir presentert på Kirkesenteret i Skolegata søndag 1. november kl 17

Professor emeritus Rolf Rønning vil snakke om artikkelen som han og Inger Bjørnhaug har skrevet om forholdet mellom byen og den nye Distriktshøgskolen.

Det blir kaffe og biteti. Velkommen!

Vi sakser fra forordet:

For meg var Halberg er fristed, forteller forfatter **Jonny Halberg** i sin varme beskrivelse av butikken på Jørstadmoen som nå er historie.

Flere fristeder har fått sin plass i denne årboka, nummer 45 i rekken. For eksempel var gleden stor og vannet kaldt der vi badet i kulper, dammer og vatn, på fjellet, i byen og på bygda.

Et annet stikkord som preger innholdet i boka, er gjenkjennelse. Hvem har ikke vært innom hos **O. Borgen** på jakt etter noe ingen andre hadde i sine hyller? Mange vil fortsatt huske hvordan det var da den store verden kom til **Jørstadmoen på speiderleir**. Spennende **kaféliv på Akantus** og historier om da byen skulle ta imot studenter på en ny og ukjent **høgskole** er også minner fra det dynamiske ti-året da til og med en **ny religion** kom til Lillehammer.

Heldigvis er det lite gjenkjennelse i artikkelen der vi forteller om **Berte Eriksdatters ublide skjebne i 1695**. Artikkelen står for seg selv sist i boka, da mord og slike hendelser er såpass sjeldne at årbok-redaksjonen ikke har tatt mål av seg til å ha noe eget krim-kapittel.

Derimot er boka ellers delt inn i fire hovedkapitler: Minnene lever. Krigsopplevelser i tjeneste og hverdag. Det skjedde på 70-tallet. Byutvikling, biler og bru.

Kapitlenes 13 artikler spenner vidt, fra minner om idyllisk oppvekst på **Hammerseng gård** til unge menn med tilknytning til Fåberg og Lillehammer som satte livet på spill der de gikk inn i **flyvåpnet** og gjorde sin krigsinnsats utenlands. Nære krigsopplevelser skildres i en enestående hyttebok, skrevet og illustrert av Arne Wold. Han forteller om **hyttebygging og hytteliv ved Nevelvatnet** fra 1939 og inn i det første krigsåret.

I og med at det rundt Jernbanetorget er planlagt utbygging som i betydelig grad vil forandre Lillehammer sentrum, er det på sin plass å la leserne følge de mange planene for byutviklingen siden gardsvegen til **Sorgendal** gikk gjennom det som var et landbruksområde.

Bilbyen Lillehammer har også en interessant historie, i likhet med **Arlien bru** i Rudsbygd som allerede for over 130 år bandt bygda sammen, den gangen som hengebru.

Follestad Design ved grafiker Lasse Follestad står for årbokas design.

Redaksjonen: fra v. Dagne Lund, Karen Bleken, Halgrim Haug Øistad og Geir Linberg pluss bokdesigner Lasse Follestad.

Medlemstur til Svullrya – Norsk skogfinsk museum 14. juni 2026.

56 medlemmer startet fra Lurhaugen søndag 14. juni. Turen var fulltegnet. Første kaffestopp var Elgstua i Elverum, hvor Asbjørn Langmyr fra Elverum historielag møtte oss. Langmyr ble med oss videre som kjentmann, han er godt kjent i distriktet mot Svullrya. Vi passerte bl.a. Våler kirkeruin og Våler nye kirke.

Da vi kom til Svullrya var det lunsj, omtalt som skogfinsk nasjonalrett; motti og flesk. Deretter ble den store gruppen delt i to, med omvisning av kunnskapsrike guider, spesielt den ene var oppvokst i området. Interessant! Flott omvisning.

Kaffestopp og kake på Flisa på hjemturen på Nedgarden som er et interessant gammelt serveringssted fra 1897. Vertinnen fortalte om stedet.

Tror alle var godt fornøyd med turen!

Foto: Tove Bakken

Julemarkedet 28. - 29. november

Du finner som vanlig historielaget på Maihaugens julemarked 28. og 29. november. Den nyeste årboka og eldre bøker får du kjøpt der. Husk at om du er medlem i Fåberg og Lillehammer historielag får du en god medlemsrabatt på kjøp av våre bøker. Julegavetips!

Fåbergdagen

Vanen tro var historielaget representert på Fåbergdagen. I år var den 22. august 2026. Her på plassen ved Jorekstad ser man hva som rører seg i «Fåberg herad».

Foto: Grethe Borgen

Jubileumsåret 2027 nærmer seg med stormskritt.

Lillehammer 200

Kartutstillimg

For historielaget vil første markering bli utstillingsåpning på Maihaugen 7. februar.

Kartene vil vise utviklingen fra gårdssamfunn til bysamfunn. Et kart fra slutten av 1700-tallet vil bli vist fysisk i monter, resten vil bli hengt opp på veggene, med forklarende tekster under. Utstillingen viser også deler av byens utvikling - som «Krigens avtrykk» og «Turist-byen». Vi får også en krok med «Planer det ikke ble noe av». Det blir en spennende utstilling om Lillehammers historie. En fysisk katalog er under utarbeidelse, og vi regner med at noen av de mest spektakulære kartene blir kopiert for salg.

Kartene vil vises på Maihaugen fram til 14. november 2027. I tillegg skal det bli mulig å se karta digitalt. Stor takk til kartgruppa med Per Erik Fonkalsrud i spissen som har klart å finne fram til så mange interessante kart!

Foredragsrekke

Historielaget har også planer om en egen foredragsserie om byens og kommunenes utvikling. Her jobbes det med emner og datoer. Dette skal publiseres i programmet for jubileumsåret som kommer før jul i år, samt på nettsida vår.

Medlemsbutikk

Som tidligere år vil vi selge årbøker og andre utgivelser i biblioteket i førjulstida. Dagene blir onsdager 25/11, 2/12 og 9/12 kl 16-18. Dette er også en anledning til å anskaffe fine og interessante julegaver til seg sjøl og andre!

Hammer gård.

Historiske hus

Hammer gård. Dette er gården som har gitt navn til byen. Man satte væhjl- eller lille- foran bynavnet slik at det ikke skulle blandes sammen med Hamar. Dette er byens historiske sentrum med skysstasjon, tingsted, markedsplass, eksersisplass og kirke. Den trondhjemske hovedeveg gikk forbi gården og fergestedet er rett nedenfor.

Seinere huset gården bl a latinskole, «fattiglemmer», malerisamling og atelier.

I dag står tre hus igjen av Hammergården, det eldste fra 16-1700-tallet (blidet). Deler av gården blir nå brukt til bolighus.

Kilde: Vandreboka 2023

Blå opplysningsskilt

Sammen med Mesna rotary har historielaget også bidratt til at mange bygninger i byen nå har fått nye blå opplysningsskilt som blir brukt over hele landet.

Både eldre og yngre «viktige» hus har fått plakater. Det arbeides nå med å få montert små QR-kodeskilt på alle de blå skiltene

Fåberg kultursti

Over 20 personer møtte opp i godværet ved Fåberg kirke søndag 13. september for vandring langs kulturstien. Ferskt styremedlem Fred Johansen hadde gjort god research og hadde mye interessant å fortelle om Jørstadhøgda i fortid og nåtid. I tillegg hadde han avtalt med tre av grunneierne langs stien at de skulle supplere ham med historien om deres gård. Dette gjaldt Andreas Jørstad, Øystein Dahl og Oddgeir Jørstad. Matpausen hadde vi på Jakthaugen, der det finnes tufter etter over 1000 år gammel bosetting.

Kulturstien ble anlagt rundt 1990 av Fåberg historielag (som det het dengang) under ledelse av Anita Smestad. Mange fine opplysningstavler ble satt opp, men de er dessverre blitt svært tæret av tidens tann. Det er nå inngått et samarbeid med fylkeskommunen om restaurering av stien!

Glassplater

I forbindelse med rydding / etterisolering av loftet på en gard på Fåberg ble det funnet flere esker med glassplatebilder. Eier tok kontakt med oss i fotogruppa og spurte om vi ville ha disse, og sjølvsagt ville vi det! Nå viste det seg at disse bildene var fra Søndre Land, så dessverre ikke så interessante for oss, men glassplatebilder er svært interessante uansett.

Fotogruppa: Mikael Finsveen, Egil Malme, Erling Lier.

NYTT OM GAMMELT
utgis av Fåberg og Lillehammer historielag, Postboks 331, 2602 Lillehammer.
BANKKONTO 2000.24.19115
VIPPS-NR. 5 13 16
post@faberghistorielag.no
www.faberghistorielag.no
Medlemskap: Kr 300,- for enkeltmedlem og kr 400,- for familie.
Formgitt av Vegard Bjørnson

Lokalhistoriske foredrag

To av høstens lokalhistoriske foredrag er allerede gjennomført. Vi har hatt godt oppmøte på biblioteket disse kveldene, spesielt Benedicte Ingstads historie om moren, arkeologen Anne Stine Ingstad, trakk mange.

- 26. august. **Tone Bleie**: Lars Skrefsrud. Husmannsgutten fra Fåberg som ble Indiamisjonær, høvding og nasjonsbygger.
- 16. september. **Benedicte Ingstad** forteller om sin mor Anne Stine Ingstad - en ekte Lillehammerjente, Arkeologen fra Lillehammer som oppdaget Vinland og kunne dokumentere den norrøne bosettingen der.
- 21. oktober. **Tormod Stauri**: Gamle skinnbrev fra middelalderen. Også i Fåberg ble det på 1300-tallet skrevet flere skinnbrev. Historien om disse har Tormod Stauri forsket på. Biblioteket kl 1830.
- 25.november. **Jon Helge Lesjø**: Stor-Hove som skolested. Ulike utdanningsinstitusjoner har holdt hus her gjennom tidene. kl 1830 på Storhove, auditorium C.

Foredragene ellers finner sted på Lillehammer bibliotek kl. 18.30. Det koster kr. 50,- å komme inn.

Gata er di

Etter noen års pause ble Gata er di avholdt lørdag 12. september. Der kan lag og foreninger presentere seg, og historielaget fikk mye oppmerksomhet da vi hadde en god plassering på Bergsenghjørnet; vi solgte bøker, fikk noen nye medlemmer og prata med folk.

Foto: Tove Bakken

Fåberg kirke 300 år
Fåberg kirke feirer sitt 300-års jubileum i 2027. Historielaget er med i ulike markeringer. Ungdomslaget Henrik Wergelands Minne arbeider med et historisk spel, og flere ulike arrangement vil skje gjennom hele jubileumsåret. Følg med!